

Sytologialla valoisa tulevaisuus

Terttu ”Tepa” Toivonen on helsinkiläinen patologian erikoislääkäri, joka on juuri jäänyt eläkkeelle HUSLABista. Hän toimi Suomen Kliinisen Sytologian Yhdistyksen puheenjohtajana vuosina 2001–2008. Patologipiireissä hänet tunnetaan taitavana ja avuliaana sytopatologina, ja erityisesti Rovaniemellä vuonna 2008 pidetyn Euroopan sytologiain vuosikokouksen onnistumisen taustalla oli hänen henkilökohtainen panoksensa ja kansainvälinen verkostoitumisensa.

Mistä innostuksesi sytologiaan sai alkunsa?

Marian sairaalan patologian osaston ylilääkäri Gustav Tallqvist soitti minulle, kun olin Jorvin sairaalassa osastonlääkärin sijaisena, ja kehotti hakemaan juuri perustettua sytologin virkaa. Hyviä sytologian opettajiani sitä ennen olivat kollega Ari Koivuniemi sekä kokeneet sytologisten näyttöiden esitarkastajat. Tallqvist haaveili jopa ruotsalaismaailisen sytologian poliklinikan perustamisesta Mariaan, mutta sairaalan johto torpedoi ajatuksen.

Miten jatkokouluttauduit sytologin virrassasi?

Kävin toki opissa ulkomailla. Olin kolme viikkoa Karin Lindholmin opissa Malmön Allmänna Sjukhusetin sytologian osastolla. Karinin esimerkillisesti johtamalla osastolla oli

2414 hyvä ilmapiiri, ja siellä tehtiin

myös erinomaista sytologian tieteellistä tutkimusta. Lisäksi olin vuoden Michiganissa professori Bernard Naylorin laboratoriossa. Ystävänä ja kollegani Teddy Holmström ja sairaanhoitajataustainen esitarkastaja Ulla-Marja Heinonen olivat osallistuneet Wienissä sytologian tutoriaaliin ja kehuivat opetusta hyväksi. Päätin sitten käydä sielläkin ja sain kansainvälisen sytologin sertifiikaatin. Juuri Ulla-Marja hoki nuorille sytologeille että ”love it or leave it”.

Miksi kansainvälinen sertifiikaatti?

Suomessa ei voi virallisesti pätevytyä sytologiksi. Suomen Kliinisen Sytologian Yhdistys yritti saada suomalaisen koulutusjärjestelmään ensin sytologian subspecialiteetin ja sittemmin suppean erityispätevyyden viimeksi vuonna 2004. Siinä ei kuitenkaan onnistuttu, ja nythän

erityispätevyysjärjestelmää remontoidaankin. Kansainvälisiä sertifiikaatteja on useilla kollegoilla ja esitarkastajilla.

Miten sytologinen diagnostiikka on kehittynyt urasi aikana?

Tärkein uudistus oli mielestäni siirtyminen Millipore-tekniikasta Sytospin-tekniikkaan. Näin valmistettu lasi säilyy tulkintakelpoisena pitkään, ja sitä voidaan käyttää myös opetuksessa ja koulutuksessa. Myös kansainväliset Bethesda-kokoukset ja niissä tehdyt luokitukset ovat terävöittäneet diagnostiikkaa. Näiden luokitusten ansiosta kriteerit ovat yhtenäistyneet, ja samalla on luotu maailmanlaajuisen ja täsmällinen terminologia, jota ymmärtävät sekä klinikot että sytologit.

Mikä on ollut antoisinta urallasi?

Olen nauttinut SKSY:n semi-

naareista ja koulutuksista, joissa on kokoonnuttu kiinnostavien tapausten äärelle ja keskusteltu diagnostisista haasteista ja niiden ratkaisumalleista rakentavalla ja ongelmalähtöisellä tavalla. Toisaalta tiivis yhteistyö esitarkastajien kanssa, etenkin Marian sairaalan patologian osastolla, on ollut hyvä syy käydä mielellään töissä. Ihailin heidän antaamustaan työlleen ja tasaisen korkeaa työn laatua. Siitä aina innostuin itsekin tsemppaamaan.

Mikä olisi sinun tärkein ohje nuorille sytologeille?

Tehkää väitöskirjoja sytologias-
ta.

Entä sytologian tulevaisuus?

Uskon valoisaan tulevaisuuteen. Pieniä näytteitä vaikeasti tavoitettavista kohteista tulee sytologeille entistä enemmän. Geenitekniologian tutkimus maailmalla hyödyntää nykyään myös sytologisia näytteitä. Toivon vain, että me patologit olisimme mukana molekyyli-sytologisissa tutkimusryhmissä ja että morfologia säilyttäisi asemansa

kehityksessä. Esimerkkinä päinvastaisesta toiminnasta on Italia, jossa biologit ja biokemistit analysoivat sytologisia näytteitä ilman lääkärikollegoita. Sytologi-
en morfologinen silmä on vaarassa tylsistyä, jos näytteitä ei nähdä riittävästi. Tulevaisuudessa seulontapapanäytteiden määrä vähenee ja suhteellisesti useammassa tutkittavassa näytteessä on löydös. Samalla papanäytteen käyttö rutiinitarkastuksena vähenee. Gynekologisen papadiagnostiikan tasoa tulee edelleen ylläpitää, ja vähenevien näytteiden myötä koulutuksen asema korostuu entisestään.

Mistä eläkepäiväsi nykyään täytyvät?

Lapsenlapset, vanha kesäpaikka ja sukututkimus saavat helposti unohtamaan ajan kulumisen. Aktiivivuosina tein asioita paljon rivakammin kuin nyt. Silloin tällöin olen mennyt sijaiseksi ennestään tuttuihin patologian laboratorioihin lyhyeksi ajaksi. Sekin on virkistävää, ammatissa on oma lumonsa edelleen. ■

LEENA KROGERUS